

Zadeva C-821/21

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

24. december 2021

Predložitveno sodišče:

Juzgado de Primera Instancia de Fuengirola (Španija)

Datum predložitvene odločbe:

3. december 2021

Tožeča stranka:

NM

Tožene stranke:

Club La Costa (UK) PLC, podružnica v Španiji

CLC Resort Management LTD

Midmark 2 LTD

CLC Resort Development LTD

European Resorts & Hotels, S. L.

Predmet postopka v glavni stvari

Mednarodna pristojnost španskih sodišč in pravo, ki se uporabi za predmet spora – Uredba Bruselj I in Uredba Rim I – Pogodba o uporabi turističnih objektov na podlagi časovnega zakupa – Potrošniške pogodbe

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Predlog za sprejetje predhodne odločbe v zvezi z razlago – Člen 267 PDEU – Razlaga uredb Bruselj I in Rim I – Potrošniška pogodba

Vprašanja za predhodno odločanje

V zvezi z Uredbo (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012:

Prvo vprašanje. *Ali je treba v primeru potrošniških pogodb, za katere se uporablja člen 18(1) Uredbe Bruselj I, to uredbo razlagati tako, da izraz „druga pogodbeni stranka“, ki se uporabi v tej določbi, zajema izključno tistega, ki je podpisal pogodbo, tako da ta ne more vključevati fizičnih ali pravnih oseb, ki niso osebe, ki so jo dejansko podpisale?*

Drugo vprašanje. *Ali je treba, če je treba izraz „druga pogodbeni stranka“ razlagati tako, da zajema le tistega, ki je dejansko podpisal pogodbo, če imata tako potrošnik kot „druga pogodbeni stranka“ sedež zunaj Španije, člen 18(1) Uredbe Bruselj I razlagati tako, da mednarodne pristojnosti španskih sodišč ni mogoče določiti na podlagi tega, da poslovna skupina, katere del je „druga pogodbeni stranka“, vključuje družbe s sedežem v Španiji, ki niso sodelovale pri podpisu pogodbe ali pa so podpisale druge pogodbe, ki niso pogodba, katere ničnost se predlaga?*

Tretje vprašanje. *Ali je treba, če „druga pogodbeni stranka“ iz člena 18(1) Uredbe Bruselj I dokaže, da ima sedež v Združenem kraljestvu v skladu s členom 63(2), to določbo razlagati tako, da tako določen sedež omejuje možnost, ki jo je mogoče uveljavljati na podlagi člena 18(1)? Poleg tega, ali je treba to določbo razlagati tako, da ne določa samo „dejanske domneve“, niti da ta domneva ne velja, če „druga pogodbeni stranka“ opravlja dejavnosti zunaj kraja svojega sedeža, niti da je dokazno breme na „drugi pogodbeni stranki“, da dokaže obstoj povezave med njenim sedežem, določenim v skladu z navedeno določbo, in krajem, kjer opravlja svoje dejavnosti?*

V zvezi z Uredbo (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008:

Četrto vprašanje. *Ali je treba v primeru potrošniških pogodb, za katere se uporablja Uredba Rim I, člen 3 te uredbe razlagati tako, da so klavzule o določitvi prava, ki se uporabi, vključene v „splošne pogoje“ pogodbe, ki sta jo stranki podpisali, ali ki so vsebovane v ločenem dokumentu, na katerega se pogodba izrecno sklicuje in za katerega se dokaže, da je bil izročen potrošniku, veljavne in jih je mogoče uporabiti?*

Peto vprašanje. *Ali je treba v primeru potrošniških pogodb, za katere se uporablja Uredba Rim I, člen 6(1) navedene uredbe razlagati tako, da se lahko nanjo sklicuje tako potrošnik kot tudi druga pogodbeni stranka?*

Šesto vprašanje. *Ali je treba v primeru potrošniških pogodb, za katere se uporablja Uredba Rim I, člen 6(1) te uredbe razlagati tako, da ima pravo, omenjeno v tej določbi, če so izpolnjeni vsi pogoji, prednost pred pravom,*

omenjenim v členu 6(3), čeprav bi se to pravo v konkretnem primeru lahko izkazalo za ugodnejše za potrošnika?

Navedene sodna praksa in določbe prava Unije

Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (Bruselj I):

Člen 7 („Posebna pristojnost“), točka 5).

Člen 17 („Pristojnost za potrošniške pogodbe“), odstavek 1(c).

Člen 18(1).

Člen 19.

Člen 24 („Izključne pristojnosti“) odstavek 1, prvi pododstavek.

Člen 25 („Dogovor o pristojnosti“), odstavek 1.

Člen 63 („Splošne določbe“), odstavka 1 in 2.

Uredba (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I):

Člen 3 („Svoboda izbire“), odstavek 1.

Člen 4 („Pravo, ki se uporablja, če pogodbeni stranki ne izbereta prava“), odstavka 1 in 4.

Člen 6 („Potrošniške pogodbe“).

Člen 10 („Soglasje volj in materialna veljavnost“), odstavek 1.

Sporazum o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo (UL 2019, C 384, str. 1).

Člen 66(a), člen 67(1)(a) in člen 126.

Pogodba o delovanju Evropske unije. Člen 81.

Sodba Sodišča z dne 17. decembra 1970, Handelsgesellschaft, 11/70.

Navedene določbe nacionalnega prava

Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (kraljeva zakonska uredba 1/2007 z dne 16. novembra o potrditvi prečiščene različice splošnega zakona o varstvu potrošnikov in uporabnikov)

Člen 67. „Pravila mednarodnega zasebnega prava“.

Ley 4/2012, de 6 de julio, de contratos de aprovechamiento por turno de bienes de uso turístico (zakon 4/2012 z dne 6. julija o pogodbah o uporabi turističnih objektov na podlagi časovnega zakupa).

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Oseba NM, britanski državljan, s stalnim prebivališčem v Veliki Britaniji (Združeno kraljestvo), je 6. oktobra 2018 v Španiji sklenil pogodbo o uporabi nepremičnine za turistične namene na podlagi časovnega zakupa, za katero se uporablja zakon 4/2012 z dne 6. julija. Pri pogodbi sta sodelovali še žena osebe NM, ki je prav tako britanska državljanica in ima stalno prebivališče v Združenem kraljestvu, in družba Club La Costa (UK) PLC prek svoje podružnice v Španiji, ki je britanska družba s sedežem v Združenem kraljestvu, svoje gospodarske dejavnosti pa opravlja v Španiji in drugih državah, vključno z Združenim kraljestvom.
- 2 Ta pogodba vsebuje to določilo (določilo „S“): *„Ta pogodba se razlaga v skladu z angleško zakonodajo, zanjo pa so izključno pristojna angleška sodišča. Drugim strankam v tej pogodbi se pošta nepreklicno vroča na naslove, navedene na hrbtni strani, ali na drug način, ki ga dovoljujejo zakoni Anglije in Walesa“.*
- 3 Oseba NM je pri predložitvenem sodišču vložila tožbo za ugotovitev ničnosti zgoraj navedene pogodbe in zahtevke za vračilo plačanih zneskov. Tožbo je vložila proti drugi pogodbeni stranki, družbi Club La Costa (UK) PLC, in še proti štirim drugim družbam, od katerih so tri britanske, četrta pa je španska (European Resorts & Hotels, S. L.). Te zadnje štiri tožene družbe niso sodelovale pri sklenitvi pogodbe, ki je predmet spora o glavni stvari, temveč pri drugih pogodbah, pri katerih pa družba Club La Costa (UK) PLC ni sodelovala.
- 4 V postopku v glavni stvari je treba odločiti o vprašanju, ki se je izkazalo za sporno, ali so španska sodišča pristojna za odločanje o zahtevku, kakršen je ta v postopku v glavni stvari. Ugotoviti je treba tudi, katero pravo se uporablja, če mora v skladu s špansko postopkovno zakonodajo, kadar se uporabi tuje pravo, stranka, ki se nanj sklicuje, dokazati obstoj in vsebino tega prava. Španska zakonodaja določa tudi postopek dopustitve dokazov tujega prava v skladu z načeloma pomembnosti in koristnosti.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 5 Ko je predložitveno sodišče stranke pozvalo, naj se izrečejo o tem, ali je treba predložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe Sodišču Evropske unije, je tožeča stranka nasprotovala temu predlogu, medtem ko so tožene družbe soglašale z vložitvijo predloga za sprejetje predhodne odločbe.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 6 Ni sporno, da so upoštevene določbe prava Evropske unije za določitev sodne pristojnosti vsebovane v Uredbi (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 (v nadaljevanju: Uredba Bruselj I) in v Sporazumu o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo, v skladu s katerim se določbe Uredbe Bruselj I uporabljajo v Združenem kraljestvu v zvezi s sodnimi postopki, ki so se začeli pred koncem prehodnega obdobja, končanega 31. decembra 2020 (člena 67(1)(a) in 126 Sporazuma).
- 7 Prav tako ni sporno, da so upoštevene določbe prava Unije za določitev pravila, ki se uporabi, vsebovane v Uredbi (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 (Rim I) in v Sporazumu o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo, v skladu s katero se določbe Uredbe Rim I uporabljajo v Združenem kraljestvu v zvezi s pogodbami, sklenjenimi pred koncem prehodnega obdobja, ki se je končalo 31. decembra 2020 (člena 66(a) in 126 Sporazuma).
- 8 Vendar je razlaga zgoraj navedenih določb, ki so jo do zdaj zagovarjala španska sodišča, zlasti Audiencia Provincial de Málaga (sodišče province v Malagi, Španija), različna in se spreminja, tako da je bila v sporih z enakim predmetom, v katerih je šlo za odločanje o mednarodni pristojnosti sodišča za odločanje o zahtevkih za razglasitev ničnosti pogodbe in posledičnem zahtevku za plačilo, včasih ugotovljena pristojnost španskih sodišč, včasih pa ne.

Razlaga Uredbe št. 1215/2012 (Bruselj I)

- 9 Najprej je treba navesti, da je bilo v sodni praksi nedvomno sprejeto, da pogodba, obravnavana v sporu o glavni stvari, ne spada na področje stvarnih pravic na nepremičninah niti ni pogodba o najemu/zakupu, zaradi česar ne velja posebna pristojnost iz člena 24, točka 1, Uredbe Bruselj I, v skladu s katero so v zvezi s stvarnimi pravicami na nepremičninah ali najemom/zakupom nepremičnin pristojna sodišča države članice, v kateri je nepremičnina, ne glede na stalno prebivališče strank.
- 10 Po drugi strani se prav tako priznava, da pogodba, ki je predmet spora, spada v kategorijo *potrošniških pogodb*, določeno v členu 17(1)(c) Uredbe Bruselj I, za katere se uporabi pravilo določitve pristojnega sodišča iz člena 18(1), ki določa: „*Potrošnik lahko začne postopek zoper drugo pogodbeno stranko bodisi pred*

sodišči države članice, v kateri ima ta stranka stalno prebivališče, ne glede na stalno prebivališče druge stranke, bodisi pred sodišči v kraju, kjer ima potrošnik stalno prebivališče“. Pred tem pristojnim sodiščem ima lahko prednost sodišče, določeno na podlagi dogovora o pristojnosti, če je bil v skladu s členom 19 Uredbe Bruselj I omenjeni dogovor sklenjen *po tem, ko je prišlo do spora.*

- 11 Na tej točki se spor o razlagi vrti okrog vprašanja določitve stalnega prebivališča *druge pogodbene stranke*, na katero se nanaša člen 18(1) Uredbe Bruselj I.
- 12 Člen 62 Uredbe Bruselj I obravnava to vprašanje, ker v odstavku 1 določa, da sodišče pri ugotavljanju, ali ima stranka stalno prebivališče v državi članici, pred sodišči katere je bil začel postopek, uporabi svoje notranje pravo, v odstavku 2 pa, da sodišče, *če stranka nima stalnega prebivališča v državi članici, pred sodišči katere je bil začel postopek, pri ugotavljanju, ali ima stranka stalno prebivališče v drugi državi članici, uporabi pravo te države članice. Če pa je druga pogodbeni stranka pravna oseba, člen 63 te uredbe kot kraj stalnega prebivališča določa (a) njen statutarni sedež; (b) glavno upravo ali (c) glavno poslovno enoto.* Natančneje, za Združeno kraljestvo (UK) *izraz „statutarni sedež“ označuje registered office ali, če tega sedeža ni, place of incorporation (kraj inkorporacije, tj. kraj pridobitve pravne osebnosti) ali, če tudi tega kraja ni, kraj, po pravu katerega je prišlo do ustanovitve (odstavek 2 navedenega člena 63).*
- 13 Glede na to je bilo v španski sodni praksi odločeno, da možnost, ki jo člen 18(1) Uredbe Bruselj I daje potrošniku, temu ne omogoča, da po svoje določi krajevno pristojnost ne glede na stalno prebivališče pravne osebe, kakor je opredeljeno v pravilu. Dejansko gre vedno za stalno prebivališče *druge pogodbene stranke* v pogodbi in ne za stalno prebivališče katere druge osebe, ki nima nobene zveze s pogodbo, in to stalno prebivališče opredeljuje navedeni člen 63 Uredbe Bruselj I s posebno določbo za Združeno kraljestvo. Če potrošnik nima stalnega prebivališča v Španiji, se na podlagi te razlage mednarodna pristojnost španskih sodišč zavrne, prvič, če imajo le tožene pravne osebe sedež v Združenem kraljestvu; drugič, če skupaj s pravnimi osebami, ki so sklenile pogodbo – druga tožeča stranka – in imajo sedež v Združenem kraljestvu, toži subjekte s sedežem v Španiji, ki sicer pripadajo isti skupini podjetij, a nimajo zveze s pogodbo, in tretjič, če se skupaj s pravnimi osebami, ki so sklenile pogodbo in imajo sedež v Združenem kraljestvu, tožijo subjekti s sedežem v Španiji, ki so sklenili druge akcesorne pogodbe poleg pogodbe, ki je predmet zahteve za ugotovitev ničnosti.
- 14 Popolnoma drugačna razlaga ne upošteva pojma *druge pogodbene stranke* in njenega stalnega prebivališča, kot je opredeljeno v členu 63 Uredbe Bruselj I. V skladu s tem stališčem ta določba uvaja dejansko domnevo, tako da mora *druge pogodbeni stranka* dokazati, da se njen registriran sedež ujema s središčem njene dejavnosti, saj je v nasprotnem primeru in če se dokaže, da ta skupina podjetij, h katerih spada ta druga pogodbeni stranka, izvaja dejavnosti v Španiji, utemeljena mednarodna pristojnost španskih sodišč v skladu s tako razlago navedenih členov 18(1) in 63 Uredbe Bruselj I.

- 15 Predložitveno sodišče meni, da ta razlaga ni v skladu s smislom in namenom Uredbe Bruselj I, ker presega možnost potrošnika, da namesto stalnega prebivališča tožene stranke določi pristojno sodišče, do te mere, da se mu omogoči, da določi stalno prebivališče tožene stranke zunaj pravnega pojma, s čimer izvajajo neke vrste *forum shopping*.

Razlaga Uredbe št. 593/2008 (Rim I)

- 16 Če bo Sodišče na vprašanje za predhodno odločanje odgovorilo tako, da so za obravnavanje tega spora pristojna španska sodišča, bo treba še ugotoviti, v skladu s katerim pravilom je treba presoјati veljavnost ali ničnost pogodbe.
- 17 Navedli smo že, da je v sodni praksi priznано, da je glede na datum sklenitve pogodbe pravilo za določitev prava, ki se uporabi za pogodbo iz postopka v glavni stvari, Uredba Rim I in zgoraj navedene upoštevne določbe Sporazuma o izstopu Združenega kraljestva iz Evropske unije. Vendar so se v sodni praksi določbe te uredbe različno razlagale.
- 18 V skladu s členom 3(1) Uredbe Rim I *pogodbo ureja pravo, ki ga izbereta pogodbeni stranki*. Podredno se uporabljajo različna merila iz člena 4, ki so dopolnjena z zadnjim določilom iz odstavka 4 tega člena, ki se sklicuje na *pravo države, s katero je ta pogodba najtesneje povezana*. Poleg teh splošnih določb Uredba Rim I v členu 6, naslovljenem „Potrošniške pogodbe“, določa posebna pravila, zlasti za potrošniške pogodbe. Ureditev, uvedena za to kategorijo pogodb, je naslednja: Pogodbeni stranki lahko izbereta pravo, ki se uporablja, vendar ta izbira potrošnika ne sme prikrajšati za zaščito, ki mu jo zagotavljajo določbe, od katerih ni dovoljeno odstopanje na podlagi pravila, ki velja dodatno za potrošniške pogodbe (člen 6(2)). Dodatno torej pomeni, da se, če stranki prava nista izbrali ali če izbire, ki je določena v pogodbi ni mogoče upoštevati, za potrošniške pogodbe uporabi pravo države, v kateri ima potrošnik običajno prebivališče, če druga pogodbeni stranka (podjetnik) izpolnjuje enega od teh pogojev: (a) izvaja svoje poslovne ali poklicne dejavnosti v državi, v kateri prebiva potrošnik, ali (b) usmerja take dejavnosti v to državo ali več držav, vključno s to državo (člen 6(1)). Splošna merila iz členov 3 in 4 se uporabijo le, če niso izpolnjena zgoraj navedena merila in kot dopolnitev druge stopnje (člen 6 (3)).
- 19 Ni sporno, da se navedeni člen 6 uporablja za pogodbo, ki se obravnava v tem postopku, zato se zdi, da pripelje do ugotovitve, da se v obravnavani zadevi uporabi pravo Združenega kraljestva.
- 20 Vendar pa se glede na različne razlage v sodni praksi v primeru sporov glede pogodb, ki so enake kot v tem postopku, ne uporablja angleška zakonodaja. Po taki razlagi naj namreč določilo o uporabi angleške zakonodaje ne bi bilo veljavno, ker naj ne bi šlo za svoboden dogovor obeh strank, ampak naj bi to določilo druga pogodbeni stranka vključila med splošne pogodbene pogoje. Hkrati se lahko v skladu s to razlago na določbo člena 6(1) Uredbe Rim I sklicuje le potrošnik, ne pa tudi druga pogodbeni stranka, tako da če se potrošnik ne

sklicuje na tako varstvo, se nujno uporabijo določbe člena 6(3) navedene uredbe, ki napotuje na člena 3 in 4 te uredbe.

- 21 Glede na omenjeno razlago je torej treba navesti, da, prvič, niti Uredba Rim I niti sodna praksa Sodišča na področju varstva potrošnikov ne nasprotujeta temu, da se v splošne pogodbene pogoje vključijo določila o izrecni izbiri pristojnega sodišča, če so ti pogoji v pogodbi, ki sta jo podpisali stranki, ali pa se nanje sklicuje posredno, a jasno. Drugič, ni mogoče trditi, da se lahko le potrošnik sklicuje na določbo navedenega člena 6(1). Uredba Rim I ne vsebuje nobene tovrstne omejitve. Prej se zdi, da gre za *a priori* in abstraktno pojmovanje, v skladu s katerim je treba špansko zakonodajo, ker je ugodnejša, uporabiti prej kot angleško. Ta razlaga poleg tega temelji na določbi španskega zakona o varstvu potrošnikov in uporabnikov, in sicer na členu 67 na področju mednarodnega zasebnega prava, ki ureja uporabo tujega prava za potrošnike.
- 22 V zvezi s tem je bilo v sodni praksi Sodišča določeno, da so pravni pojmi, sprejeti v evropsko ureditev, lastni in samostojni pojmi prava Evropske unije, ki jih je treba razlagati na podlagi načel prava Unije, nikoli pa na podlagi nacionalnih načel, pojmov ali pravil (sodba z dne 17. decembra 1970, *Handelsgesellschaft*, 11/70).
- 23 Omenjene razlike v razlagi so razlog, zaradi katerega je treba pojasniti pomen določb Uredbe Bruselj I in Uredbe Rim I, ki se uporabijo, kakor je obrazloženo v postavljenih vprašanjih za predhodno odločanje.